

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 6 (3558) ●

● ЧАЦВЕР, 8 ЛЮТАГА, 2018

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Даніна павагі настаўніку
Тыдзень памяці педагога, аўтара першых беларускіх падручнікаў па прыродазнаўстве Пятра Лярскага прайшоў у Маргілёве **Стар 2**

Шляхамі шляхецкіх быліц
Стар 3

Малое шмат, бо хочацца!
Мастак-беларус Вячаслаў Ігнаценка зрабіў у Кішыневе ў адзін месяц дзве персанальныя выставы **Стар 4**

РОДНЫ КУТ

Зямля дзяцей тваіх не кіне...

Нататкі пра тое, чаму ў глабалізаваным свеце беларусам замежжа варта зберагаць духоўныя павязі з родзічамі на Бацькаўшчыне

Заглавак для нататкаў — гэта радок з пэмы Якуба Коласа “Новая зямля”: сёлета 95 гадоў з часу яе напісання. Любоўю да роднага кута, зямлі маленства прасякнуты многія старонкі знакамітага твора. І акрас на пачатку юбілейнага для Беларусі года стала вядома пра ініцыятыву Пастаяннай камісіі па міжнародных справах Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу, якая надзвычай мяне ўрадавала: што ў хуткім часе магчыма ўвядзенне “пасведчанне суайчынніка” для выхадцаў з Беларусі, якія цяпер жывуць за межамі краіны, а таксама для іх нашчадкаў. Пра тое пісала і газета “Голас Радзімы” (“Карані родавай памяці”, 8.01.2018). Мяркую, ініцыятыва знойдзе шырокую падтрымку, бо гэта ж не толькі клопат пра беларусаў, што па розных прычынах аказаліся за межамі Бацькаўшчыны. Гэта напамін суродзічам, што на зямлі продкаў ім заўсёды рады. “Чым за морам віно піць — лепш у Нёмане вадзіць” — кажучы ў народзе. А выдатны паэт Рыгор Барадулін раўі нам усім: “Трэба дома быць часцей...”

Апошнім часам становіцца ўсё больш папулярным бязвізавы ўезд у Беларусь, павялічваецца да 10 сутак тэрмін гасцявання ў такім фармаце. Што ж, краіна — у цэнтры Еўропы, і варта напоўніць тым карыстацца. А гасціннасць беларуская ўключае і прыветнасць, і шматлікія смачныя стравы, і цікавыя святы, абрады, фестывалы, праз якія праўляецца веліч народнага духу. Зрэшты, сёння ўжо ніякія межы не могуць быць перашкодай для сяброўства і паміж людзьмі розных нацыянальнасцяў: інтэрнэт палігачае зносіны, кантакты з усім светам.

Людміла Дзёміна (у цэнтры) пашырае беларускую культуру ў Тальяці

Пасведчанне суайчынніка, мяркую, можа стаць як напамінам пра зямлю продкаў, так і талісманам-запрашэннем для выхадцаў з Беларусі, для іх нашчадкаў наведваць Бацькаўшчыну. Таму я — за дакумент, які пацвярджае, што вандроўнік, турыст — гэта “наш чалавек”. У перспектыве можа будзе для такіх гасцей прывілеі (скажам, бясплатны, як для грамадзян Беларусі, праезд на платных дарогах), зніжкі для набывання прадукцыі, нават бязвізавы ўезд. Ведаю, стаўшы на ногі ў замежжы, некаторыя суляменнікі жадаюць пакінуць добрую памяць пра сябе ў Беларусі: нешта пабудаваць, адрамантаваць, падарыць кнігі бібліятэцы, экс-

панаты музею, дапамагчы дзіцячаму дому... З такой дабрачыннасцю, бывае, унікаюць пэўныя бюракратычныя бар’еры — а з пасведчаннем, мяркую, іх стане менш.

Увогуле ўмацаванне духоўнай павязі сыноў і дачок Беларусі з гістарычнай Бацькаўшчынай — вельмі важная і пачэсная справа. Цяпер у многіх краінах жывуць і працуюць нашы суляменнікі (паводле некаторых звестак, іх звыш трох мільёнаў), суайчыннікі (у Ізраілі, напрыклад, жывуць дзясяткі тысяч ураджэнцаў Беларусі). Газета “Голас Радзімы” расказвае пра творчыя калектывы, зямляцтвы, суполкі, многія з якіх ужо маюць сваю гісторыю. І мож-

на не сумнявацца, што пасведчанне суайчынніка дапаможа пашырэнню культурных, дзелавых кантактаў беларусаў замежжа з зямлёю продкаў.

А яшчэ такія людзі — гэта важная частка іміджавага складніка Бацькаўшчыны ў свеце. Якімі там бачаць нашых суродзічаў — такою і ўспрымаюць усю Беларусь. Як правіла, актывісты беларускіх суполак маюць моцныя павязі з цікавымі асобамі, культураю Бацькаўшчыны, ведаюць беларускую мову, пашыраюць у замежжы нашы культурныя традыцыі. Як вядома, прывязнасць да зямлі, на якой нарадзіўся, рос, уласціва большасці з нас, але ў кожнага ёсць свая Радзіма: той кутак

зямлі, які ён лічыць найдаражэйшым. А на чужыне тая любоў — абвостраная, пра што сведчаць і публікацыі ў газеце. Між тым беларусы ўмеюць наладжваць супрацу з прадстаўнікамі розных нацыянальнасцяў. Таму і будучае пасведчанне суайчынніка, як і цяперашняе супрацоўніцтва дзяржавы з дыяспарай, — гэта, несумненна, важны палітычны, духоўны фактар на шляху Беларусі ў вялікі свет.

Паводле розных крыніц, ад двух з паловай да трох з паловай мільёнаў беларусаў цяпер жывуць у замежжы, у 73 краінах. Прычым там актыўна ідуць працэсы асіміляцыі, сцірання этнічных адметнасцяў: мы жывём у свеце глабалізацыі. Калі ж нашчадкі беларусаў страчаюць павязі з зямлёю продкаў, то і ўмоўны мацярык беларускай нацыі — змянаецца. Таму, калі глядзець у перспектыву, пасведчанне суайчынніка можа паспрыяць выжыванню і развіццю ўсёй беларускай супольнасці ў свеце. Мы ведаем пра знакамітых беларусаў-эмігрантаў яшчэ з эпохі Адраджэння: адзін з іх — Францыск Скарына. Згадам таксама Ігнацыя Дамейку, Адама Міцкевіча, Тадэвуша Касцюшку... Шмат эмігрантаў было ў Першую і Другую световыя войны, і за савецкім часам клікалі моладзь у свет камсамольскія будоўлі, новыя гарады. Актыўныя суполкі беларусаў ёсць паўсюль: Аргенціна, Аўстралія, Вялікабрытанія, ЗША, Канада, Казахстан, Малдова, Польшча, краіны Прыбалтыкі, Расія, Украіна, Узбекістан... І беларускія яўрэі стварылі моцныя абшчыны ў ЗША, Ізраілі. Цяпер у свеце — звыш 200 суполак беларусаў замежжа.

→ **Стар. 3**

ТАЛЕНТЫ З ДЫЯСПАРЫ

Душам расці — у творчасці

Сярод беларусаў, якія жывуць у Рэспубліцы Комі, шмат людзей таленавітых

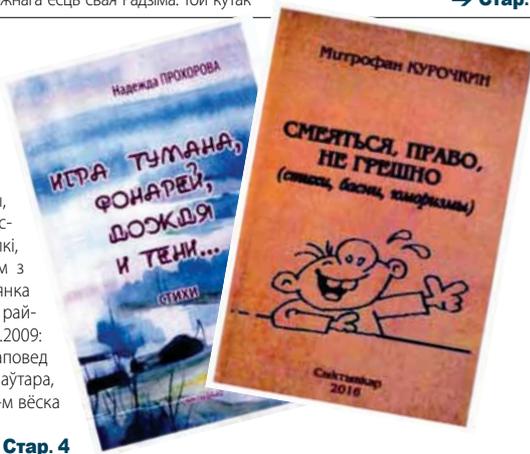
Помніцца, дзесяць гадоў таму, калі ў Сыктывікар да друку рыхтавалася беларуская кніга “След на северной земле”, мы, яе стваральнікі, звярнулі ўвагу: а многа ж талентаў сярод нашых! У кнізе ў паказальніку падалі прозвішчы аўтараў, загаловкі публікацый у СМІ, а ў раздзеле “Когда нас муза посетила” — вершы і прозу некаторых аўтараў з нашай Нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусь”. У іх ліку — Тамара Курачкіна, Алена

Жытковіч, Уладзімір Дукса, Феафан Панько, Ніна Пундзікава, Вольга Дрынджык, Наталля Білан (усе яны з Сыктывікара), Зінаіда Радзугіна і Тая Баева з Ухты, Святалана Краўцова з Усінска...

З таго часу творчых людзей у суполцы пабольшала. У газетах і часопісах Комі па-ранейшаму актыўна выступаюць Феафан Панько, аўтар гэтых радкоў, Тамара Курачкіна ды іншыя. Радуе, што пашыраюцца, умацоўваюцца нашы сувязі з Бацькаўшчынай. У газетах Беларусі друкуюцца артыкулы нашага сябра Дзімітрыя Шубянка, газета “Голас Радзімы”

друкавала тэксты Тамары і Мітрафана Курачкіных, Аркадзя Крупенькі. Вельмі ўдалы, на мой погляд, артыкул-дакладанне актывіста суполкі, палкоўніка ў адстаўцы родам з Гомельшчыны Дзімітрыя Шубянка “Здесь мои корни” (брагінская рай-газета “Маяк Палесся”, 26.12.2009: тэкст ёсць і ў інтэрнэце). Гэта аповед пра Міхноўку, родную вёску аўтара, ды яе цікавых людзей: у 2015-м вёска тая адзначыла 200-годдзе.

→ **Стар. 4**

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Даніна павагі настаўніку

Тыдзень памяці педагога, навукоўца, аўтара першых беларускіх падручнікаў па прыродазнаўстве Пятра Лярскага прайшоў у Магілёве

Кацярына Мядзведская

Для беларусаў замежжа кожная вестачка з Беларусі — каштоўная. Бываючы ў іншых краінах, сама часам дзіўлюся, з якой радасцю сустракаю землякоў, адчуваюся на ўсякую згядку пра Бацькаўшчыну. То можна сабе ўявіць, што адчувала ў Грузіі намесніца старшын суполкі "Беларускія сябры" Лідзія Лярская-Шацірышвілі, калі даядалася ў родным ёй Магілёве праходзіць Тыдзень памяці яе бацькі Пятра Лярскага. Педагога, навукоўца, географа, аўтара першых беларускіх школьных падручнікаў па прыродазнаўстве. Як прызналася супляменніца, хваляванням, эмоцыям не было канца.

Чаму чалавеку такі гонар? Бо адзначаюцца 100-я ўгодкі Пятра Аляксеевіча. У Магілёўскім дзяржаўным універсітэце імя А. А. Куляшова, дзе ён доўгі час працаваў, зроблена фотавыстава "Геаграфія душы", прысвечаная памяці навукоўца. Вядомы фотамастак Аляксандр Ліцін прадставіў 37 работ, на іх — маляўнічыя куточки Прыдняпроўя. Аб фотажурналісцкім ёсць згадка на ўніверсітэцкім сайце, старонцы Беларускага геаграфічнага таварыства ў Фэйсбуку. Там, у прыватнасці, прыводзяцца словы прафесара кафедры прыродазнаўства Ігара Шаруха і наконтак таго, што Лярскага і Ліціна звязвала моцнае сяброўства. Ліцін афармляў ілюстрацыі адно з апошніх даследаванняў навукоўца, прысвечанае прыродзе Магілёўскай вобласці. Лярскі меў чорна-белыя фотаздымкі прыблізна 60-х гадоў, а Ліцін здолёў адлюстраваць тыя ж мясціны ў колеры. І рэктар універсітэта, прафесар Дзяніс Дук цэнніць вылікі ўнёсак, які зрабіў Пётр Лярскі ў развіццё арыгінальнай адукацыі ды навуку.

Лідзія Пятроўна прыехаць на адкрыццё выставы не змгла: затрымалі справы ў Грузіі. Аляяна паўдзельнічала

На адкрыцці мемарыяльнай дошкі навукоўцу Пятру Лярскаму ў Магілёве

ў падрыхтоўцы Тэдня, ведала і пра адкрыццё памятнай дошкі (скульптар Андрэй Вераб'ёў) на адным з будынкаў універсітэта: па вуліцы Першамайскай, 44. "Мы былі ўвесь час на сувязі з магілёўскім майстрам, — пісала мне супляменніца. — Праглядалі эскізы, нешта ўдакладнялі. Вельмі ўдзячны прафесару Ігару Шаруху за ініцыятыву па ўсталяванні дошкі ў гонар бацькі, а таксама Магілёўскаму аддзелу Беларускага геаграфічнага таварыства, жыхарам горада — за сабраныя сродкі". У святочным імпрэзах удзельнічалі сын, нявестка, унукі ды пляменнікі вучонага, яго былія студэнты. У артыкуле "Эстафета сяброўства і талентаў" (ПР, 23.03.2017) мы пісалі: "Брат Лідзіі Лярскай-Шацірышвілі, Сяргей Лярскі — геолог. Працуе ў Маскве ў сістэме "Росатом", узначальваў геалагічныя вышукі пад будаўніцтва Беларускай АЭС пад Астраўцом". На адкрыцці выставы "Геаграфія душы" Сяргей Патроўка казаў, што на здымках фотамастака Аляксандра Ліціна ён пазнае родныя мясціны: "Вось наша вёска Рымынка ў Чавускім раёне, знаёмыя з дзяцінства азёры, рэчкі... Што да

фотаздымка "Люцінка. Валожынскі раён", то гэта — сапраўдны жываліс, пімн роднаму наваколлю".

Вядомасць Пятру Лярскаму як педагогу прынёс падручнік для студэнтаў "Геаграфія" (напісаны разам з Мікалаем Ратабыльскім): ён разышоўся па ўсіх рэспубліках былога Саюза, некалькі разоў перавыдаваўся. А "Дапаможнік па краязнаўстве" (1966) прынёс аўтару славу ў навуковым асяродку. У 1971-м ён выдаў для беларускіх школьнікаў падручнік "Прыродазнаўства" (3 клас), прызнаны лепшым у СССР, а ў 1975-м пабачыў свет і падручнік для 4 класа. Плёнам працы Пятра Лярскага стала выданне своеасаблівай энцыклапедыі "Прырода Магілёўскай вобласці" на беларускай (2005) і рускай (2006) мовах. "Тата заўсёды вельмі шмат працаваў, — пісала Лідзія Пятроўна. — Памятаю, нават на прыродзе ён раскладваў на пяньку паперы і ўсё нешта пісаў, пісаў. Калі працаваў над падручнікам па прыродазнаўстве, увесь дом быў у дзіцячых кніжках. Ён перачытаў шмат казак, загадак... Мае дачкі, на жаль, не вучыліся па татавых падручніках:

у 90-х змяніліся праграмы навучання. Але ў школе ўсе ведалі іх як унучак знакамітага дзеда. Па падручніках Лярскага вучыліся мае пляменнікі, дзеці дваюродных братоў і сясцёр".

Дарчы, Пётр Лярскі — аўтар больш чым 170 навуковых прац па гісторыі геаграфіі, геаграфіі Беларусі ды краязнаўстве. Пра яго дзейнасць напісана кніга, знятыя фільмы: два ў серыі "Нашы славетныя землякі", адзін — у серыі "Созидатели". Урадзец Чавускага раёна Магілёўшчыны, Пётр Лярскі, быў адным з арганізатараў Беларускага геаграфічнага таварыства, членам Геаграфічнага таварыства СССР (1947). У 2006-м ён стаў лаўрэатам прэміі "Чалавек года Магілёўскай вобласці".

У Тыдзень Пятра Лярскага ў Абласной бібліятэцы імя Ул. Леніна прайшоў вечар памяці "Чалавек-легенда з Магілёва", у вучэбным корпусе №3 МДУ імя А. Куляшова адкрыты адпаведны мемарыяльны куток. А яшчэ "Белпошта" выдала маркіраваную паштоўку з партрэта навукоўца, і сярэдняй школе №21 Магілёва нададзена яго імя.

ВЕСТКІ

Тры прэстыжныя медалі

Алесь Мурочак

Актывісты суполкі "Нёман" у прыволжскім Аўтагорадзе ўшанаваны прэстыжнымі ўзнагародамі ЮНЕСКА

Газета "Голас Радзімы" пісала: гурт "Купалінка" беларускай суполкі ў Тальяці паспяхова паўдзельнічаў у другім усенародным фестывалі "Русь Святая — Русь Богатырская!". А на пачатку года за актыўную культурна-асветніцкую працу Рэгіянальнае аддзяленне Маскоўскага Міжнароднага фонду садзяння ЮНЕСКА адзначыла і жыхароў Тальяці. Сярод іх вядомыя нашым чытачам людзі: намеснік дырэктара прадрывемства "Автовоз Агрегат" Сяргей Шылкін і кіраўніца Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Нёман" Людміла Дзёміна, хормайстар народнага ансамбля беларускай песні "Купалінка" Інэса Лапарова. Як паведаміла Людміла Дзёміна, узнагароджанне медалямі праходзіла ў храмах горада.

Перакладчыкі — мастоў будаўнікі

Алесь Карлюкевіч

У Элісце, сталіцы Калмыкіі, у выдавецтве "Джангар" выйшла кніга "Беларускі матыў"

У новай кнізе, якая выйшла на беларускай і рускай мовах, сабраны творы Франціска Скарыны, Янкі Купалы, Уладзіміра Дубоўкі, Рыгора Барадуліна, Міхаса Пазнякова, Таццяны Сівец, Юліі Алейчанкі ды пераўвасоблены іх на рускую мову. Аўтар перакладу — астраханскі паэт Юрый Шчарбакоў. Дзякуючы яму ў Астрахані, як і ў недалёкай ад яе Калмыкіі, ствараецца сапраўдны цэнтр мастацкага перакладу. Юрый Шчарбакоў — зборнік сяброў, генератар ініцыятыў у развіццё сувязяў розных нацыянальных літаратур. Зборнік яго перакладаў пабачыў свет у Маскве, Элісце, Махачкале, Грозным, Астрахані — за тое і ўшанаваны рулівец расійскім ордэнам Дружбы, многімі літаратурнымі прэміямі.

"Мне пашчасціла паўдзельнічаць у адным з мінскіх сімпозіумаў "Пісьменнік і час": там і завязаліся стасункі з беларускімі паэтамі, — расказвае Юрый. — Лістуюся з майстрамі, з моладдзю. Раюся: што выбраць для перакладаў. Захоплены вершамі Таццяны Сівец, Юліі Алейчанкі, знаходжу шмат цікавага ў паэтычнай спадчыне. Вельмі падабаюцца вершы Рыгора Барадуліна. Мару пра новыя кнігі перакладаў беларускай паэзіі". А "Беларускі матыў" — толькі, прызнаецца, пачатак ягонага творчай дарогі як перакладчыка да Беларусі, беларускага мастацкага свету.

Юрый Шчарбакоў збіраецца на кніжную выставу-кірмаш у Мінск, на традыцыйны сімпозіум літаратараў "Пісьменнік і час". У апошнія гады беларуска літаратура больш актыўна "пайшла" ў рэгіёны Расіі — дзякуючы тамтэйшым пісьменнікам-сябрам. Імкнучца нешта добрае зрабіць для знаёмства з ёй у Татарстане — Рэнат Харыс і Роберт Мінулін, у Чачні — Адам Ахматукаеў і Лула Куні, у Чувашы — Валеры Тургай, ва Удмурці — Вячаслаў Ар-Сяргі, у Калмыкіі — Эрдні Эльдышаў і Рыма Ханінава.

НАБЫТКІ. ПЛАНЫ. ПЕРСПЕКТИВЫ.

Сябруем газетамі

Іван Іванаў

У новым нумары газеты "Прамень", які пабачыў свет у Рызе ў студзені, падзведены вынікі года мінулага — і ўжо надрукавана праграма Дзён беларускай культуры 2018 у Латвіі

Газету ў ПДФ-фармаце даслала нам разам з Навагодне-Каляднымі віншаваннямі старшыня праўлення Саюза беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова. У газеты — 4 старонкі вялікага фармату, і гэта ўжо 207-ы нумар ад пачатку выдання. Шмат віншаванняў, фотаздымкаў, ёсць апавед пра Навагодню сустрэчу ў Генконсульстве Беларусі ў Даўгаўпілсе. Пішашца пра Навагодні вечар у Рызе (яго праводзіла Рыжскае беларускае таварыства "Прамень" з удзелам ансамбля "Шкляр"), пасяджэнне праўлення СБЛ, на якім зацверджана і праграма

Дзён беларускай культуры-2018 у Латвіі. Грунтоўны артыкул "Беларусы — гэта частка мінулага, сучаснага і будучыні Латвіі" мяркуе адаптаваць і для газеты "Голас Радзімы": досвед правядзення конкурсу даследчых работ "Беларусы Латвіі: Мінулае і сучаснасць" будзе цікавым па ўсім беларускім свеце. А пра творчую стажыроўку кіраўнікоў замежных беларускіх аматарскіх калектываў мастацкай творчасці ў Беларусі — мы пісалі. Як і пра святы-фестывалі, што праходзілі ўвесь час па ўсёй Латвіі.

Крыху яшчэ пра пашыранае пасяджэнне праўлення Саюза беларусаў Латвіі, якое прайшло 16 снежня. На ім падведзены вынікі леташняга намагаанняў, абмеркаваны і зацверджаны план працы на 2018 год. Дарчы, пра ўсё важнае, што робіцца ў беларускіх суполках Латвіі, ёсць матэрыялы ў газеце "Прамень", на сайце www.belorus.lv, у газетах "Голас Радзімы", "Се-

Валянціна Піскунова, Іна Олесова, Барыс Піскуноў у Мінску

годня" (Латвія) ды рэгіянальных газетак суседняй краіны. У верасні-кастрычніку пройдуць Дні беларускай культуры-2018, прысвечаныя 15-годдзю СБЛ і 100-годдзю Латвійскай Рэспублікі. Прадоўжыцца конкурс "Беларусы Латвіі: Мінулае і сучаснасць", завершыцца праект "Ручнік — традыцыйны элемент беларускай культуры": гэта сімвалічнае пажаданне міра, добра і працівання. Зацверджана прапанова: суполкам Саюза

актывізаваць працу па накіраванні газетак суседняй краіны. У верасні-кастрычніку пройдуць Дні беларускай культуры-2018, прысвечаныя 15-годдзю СБЛ і 100-годдзю Латвійскай Рэспублікі. Прадоўжыцца конкурс "Беларусы Латвіі: Мінулае і сучаснасць", завершыцца праект "Ручнік — традыцыйны элемент беларускай культуры": гэта сімвалічнае пажаданне міра, добра і працівання. Зацверджана прапанова: суполкам Саюза

актывізаваць працу па накіраванні газетак суседняй краіны. У верасні-кастрычніку пройдуць Дні беларускай культуры-2018, прысвечаныя 15-годдзю СБЛ і 100-годдзю Латвійскай Рэспублікі. Прадоўжыцца конкурс "Беларусы Латвіі: Мінулае і сучаснасць", завершыцца праект "Ручнік — традыцыйны элемент беларускай культуры": гэта сімвалічнае пажаданне міра, добра і працівання. Зацверджана прапанова: суполкам Саюза

РОДНЫ КУТ

Зямля дзяцей тваіх не кіне...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Як вядома, найбольш беларусаў у Расіі: пэна, звыш мільёна. Традыцыйна беларусам не чужая і Польшча: у многіх там і родзічы-сябры ёсць. Аднак і за Бугам ідзе асіміляцыя: нядаўна казалі пра 300 тысяч беларусаў Польшчы, цяпер — пра 50 тысяч... У ЗША і Канадзе жыве каля мільёна суайчыннікаў, ва Украіне — каля 300 тысяч, у Казахстане — каля 100 тысяч. У суседняй Латвіі нашых — каля 90 тысяч, у Літве — каля 40, прыкладна па 20 тысяч — у Эстоніі, Малдове, Узбекістане, у Аўстраліі ды Чэхіі — прыкладна па 10 тысяч. Лічбы, зразумела, досыць умоўныя, і перапісы тут не дапамогуць. Па свеце працуюць творчыя гурты, суполкі беларусаў, ёсць культурныя цэнтры, музеі, архівы, пабудаваны храмы ў гонар беларускіх святых.

Кантакты з суайчыннікамі ў замежжы — справа не толькі апошніх гадоў. Газета "Голас Радзімы", напрыклад, выдаецца з 1955 года. Яшчэ з пачатку 60-х у Мінску дзейнічала Беларуская секцыя савецкага камітэта "За вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязяў з суайчыннікамі". У 1964-м аформілася Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі, якое з 1976-га вядома як Таварыства "Радзіма". Дзейнічае па гэты час: напрыклад, з яго дапамогай беларускай дыяспары ў Аргенціне ўпершыню ў гісторыі беларускага руху ў Лацінскай Амерыцы ўдалося стварыць самастойны Культурны цэнтр імя Кастуся Каліноўскага (2010 год). Такое супрацоўніцтва — узаемакарыснае: Беларусь дапамагае беларусам замежжа ў іх культурнай працы, і яны падвышаюць станоўчы імідж Бацькаўшчыны, зберагаюць і прымажаюць духоўную спадчыну продкаў. І можна сцвярджаць: дзякуючы суайчыннікаў з Беларуссю вядзецца сёння кругласутачна: дзякуючы сацыяльным сеткам у інтэрнэце.

Больш за чвэрць стагоддзя (з 1990 года) дзейнічае Міжнароднае грамадскае аб'яднанне "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына", з ім у супрацы арганізацыі дзяспары больш чым з 20 краін. Выдаюцца біюлетыні "Беларусы ў свеце", "Кніганоса". Рознабаковымі кантактамі дзяржавы з дзяспарай спрыяе Закон

"Аб беларусах замежжа", прыняты 16 чэрвеня 2014 года. Між тым першы З'езд беларусаў свету прайшоў у Мінску яшчэ 8-10 ліпеня 1993 года, а сёмы быў летась 15-16 ліпеня: тое робіцца раз на чатыры гады. І, заўважым, у большасці прадстаўнікоў дзяспары ёсць паважлівае стаўленне да беларускай мовы, культуры, традыцый. А, як вядома, якраз праз мову найярчэй праўляецца ў свеце наша адметнасць, матчынае слова здольнае збліжаць землякоў з рознымі светапоглядамі. Заслугоўваюць павягі тыя асродкі беларускасці ў замежжы, дзе ствараюцца беларускія школы, класы, працуюць нядзельныя школы, праводзяцца беларускія фэсты, Дні беларускай культуры.

Новыя перапісы насельніцтва

Касманаўт Алег Навіцкі з землякамі ў Маскве

Ганна Мазур (злева) — вядомая беларуска з Малдовы

з іншых краін сведчаць: беларусаў там усё менш. І не таму, што масава ў іншы свет адыходзяць — хутка асімілююцца, перастаюць сябе ўсведамляць беларусамі. Бо глабалізацыя: скасоўваюцца запісы пра нацыянальнае паходжанне ў пашпарце, згладжае этнаадметнасці людзей агульная ўніфікацыя. Ды й прыныцы "мая хата з краю" працуе. Вось таму ад замілавання проста роднымі песнямі, мовай, што яшчэ гукаць у замежжы, варта рухацца далей. Адкрыццё там беларускіх школ, цэнтраў, студый, факультываў, стварэнне новых суполак і творчых гуртоў — толькі на карысць Беларусі. Варта, на мой погляд, заахоўваць і генеалагічныя пошукі энтузіястаў, праводзіць конкурсы, што спрыяюць

умацаванню родавых сувязяў. Як тое робіць, напрыклад, Саюз беларусаў Латвіі: конкурс "Беларусы Латвіі. Мінулае і сучаснасць" прайшоў летась ужо ў чацвёрты раз. (Пра тое больш падрабязна — у бліжэйшых нумарах газеты "Голас Радзімы". — **Рэд.**) Ды варта казаць і пра такое: сталыя беларусы замежжа раство з Бацькаўшчынай памятаюць, а дзяцей-унукаў да беларушчыны далучаюць нумоўна.

І яшчэ. Паступова назпазваюцца цікавыя матэрыялы пра жыццё вядомых людзей свету, якія маюць з Беларуссю родавыя сувязі, аднак тыя звесткі — не шырока даступныя, а значыць не ў поўную сілу працуюць на станоўчы імідж Бацькаўшчыны. Скажам, не ўсе нават

ведаюць, што і ў першай жанчыны-касманаўткі Валянціны Церашковай моцныя беларускія родавыя карані. Нарадзілася яна ў Яраслаўскай вобласці Расіі, але бацька, Церашкоў Уладзімір Аксёнавіч, родам з вёскі Вылаў (рус. Выйлово) Бяльніцкага раёна Магілёўшчыны, а маці, Алена Фёдарэўна — з вёскі Ерамеюшчыны Дубровенскага раёна Віцебшчыны. Мы яшчэ толькі "збіраем камяні", каб аддаць знакімітым супляменнікам належнае: тут патрэбны сістэмныя, навуковыя даследаванні. Каб ведала Беларусь слаўных сыноў і дачок, што рэалізавалі свае таленты ў замежжы. Напрыклад, Бенядыкт Дыбоўскі адкрыў возера Байкал для навукі, даследаваў ягоную флору і фаўну. Эдуард П'якарскі навучыў якуюта грамаце, стварыў якуюці алфавіт. Аляксандр Пальмбах быў у ліку тых, хто зрабіў аналагічную добрую справу для Тувы. Адольф Янушкевіч, па сутнасці, адкрыў для Еўропы культуру жыхароў "кіргізкіх стэпаў" — цяперашніх казахаў. А ўрадженцы Беларусі ў Ізраілі фактычна зрабілі дзяржаву: тры прэзідэнты былі выхадцамі з нашых земляў, і шмат прэм'ер-міністраў. Прэзідэнт Шымон Перэс, як вядома, нарадзіўся ў вёсцы Вішневе Валожынскага раёна Міншчыны.

Людзі, які ідуць, часам аказваюцца ўдалечыні ад родных гнёздаў, але ж нам уласціва зберагаць традыцыі, мову, перадаваць каштоўны досвед нашчадкаў. Маючы сувязі з зямлёй

продкаў, тое рабіць лягчэй. Цяжка падлічыць, колькі беларусаў штогод асядае за мяжой. Эмігрантам, бывае, важна пачуваць сябе патрэбнымі і ў краіне, якую пакінулі па розных прычынах. А значыць, трэба развіваць камунікатыўныя парталы. Беларусь, як і любая іншая дзяржава, зацікаўлена ў тым, каб адладжваць і пашыраць стасункі з людзьмі, якія любяць гістарычную Бацькаўшчыну, яе культуру, вызнаюць сябе беларусамі. Гэта спрыяе пазітыўнаму іміджу краіны ў свеце, станоўча ўплывае на ўнутранае развіццё дзяржавы і грамадства. Бо не сакрэт: нашы суайчыннікі за мяжой валодаюць сур'ёзным палітычным, эканамічным, культурным патэнцыялам. Больш таго, яны — за тое, каб гэты важны рэсурс працаваў на нашу агульную карысць. З публікацыяў у СМІ вядома, што беларуская дзяржава рэалізуе праграму "Беларусы замежжа", працягвае падтрымліваць культурныя цэнтры, суполкі беларусаў за мяжой. А беларускія дыпламаты на месцах працуюць супольна з беларусамі замежжа. І, вядома ж, найлепшае супрацоўніцтва — гэта заўсёды як вуліца з двухбаковым рухам.

Беларусаў заўсёды чакаюць дома! І маім сябрам з замежжа, ведаю, хочацца бываць дома часцей. Пасля прыездаў раскажваюць яны пра родны край, пра беларусаў і беларускім іншым, выкладваюць здымкі ў сеціве... Шырока ідуць па свеце хвалі дабрыві! Часам я кажу тым, хто нудзіцца на чужыне (як і тым старшакласнікам, што збіраюцца паступаць у замежныя навучальныя ўстановы...) словамі Янкі Купалы: "Не шукай ты шчасця, долі/ На чужым, далёкім полі!". А яшчэ ж ягоні сябра Якуб Колас вост над чым разважаў: "Зямля дасць волі, дасць і сілы/ Зямля паслужыць да магілы,/ Зямля дзяцей тваіх не кіне./ Зямля — аснова ўсёй Айчыны!". А паэзый аснова адзін класік, вялікай душы чалавек Янка Сіпакоў зрабіў такі вывад: "Можна таму і паірае ад настальгіі (самай чорнай і самай светлай хваробы) чалавек, які пры жывой Радзіме топча чужыя травы, лашчыць чужыя кветкі, чую чужую мову ад сваіх дзяцей!"

Кастусь Карнялюк, настаўнік, г. Віцебск

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Шляхамі шляхецкіх быліц

Рыгор Гарэшка

У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры адкрылася выстава, прысвечаная 220-му ўгодкам вялікага паэта родам з Наваградчыны Адама Міцкевіча

Часовая літаратурна-мастацкая экспазіцыя пад назвай "Шляхецкія быліцы Адама Міцкевіча" адкрылася 1 лютага, напярэдадні Грамніц. А Грамніцы ў беларусаў — гэта, як вядома, святы першых згадак пра будучую Вясну. Вось і Адам Міцкевіч з ягонымі сябрамі-філарэтамі, казалі ўдзельнікі адкрыцця выставы, былі, па сутнасці, гэтакім таленавітым "будзільнікам" нацыянальных пачуццяў у беларускіх землях. І хоць доўгім аказаўся прадчуваны імі шлях да

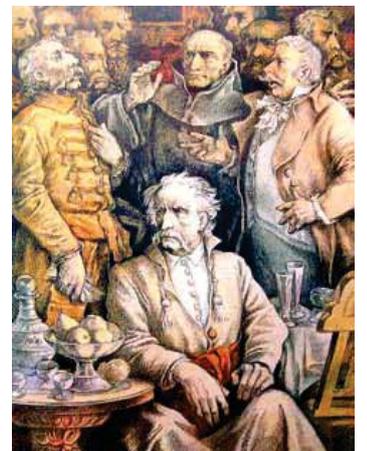
незалежнай Беларусі, але ж пасеянае — прарасло! Дзейнасць, творчасць вялікага паэта бунтарскага духу і ўсеабдымнага таленту сведчаць пра тое, што ўсё зробленае на карысць Бацькаўшчыны ўрэцце дае свой плён.

У Музеі літаратуры гаварылі пра Адама Міцкевіча, ягоную адметную творчасць, пра найцікавейшае жыццё ўдалечыні ад роднай Літвы (так у яго часы называлася частка сучаснай Беларусі) — з Літвой у сэрцы і ў думках. Творчы наробак руліўца і асветніка стаў найвялікшым здабыткам сусветнай культуры, гэта — невычэрпная крыніца, з якой прадстаўнікі розных народаў піюць жывую ваду чалавечнасці, прыгажосці, духоўнасці. Згадвалася, што летась адзначалася 200-годдзе Таварыства філаматаў, і з тае

нагоды ў Музеі літаратуры прайшоў круглы стол "Філаматы і філарэты. Творчая і грамадская дзейнасць таварыства. Перспектывы святкавання 220-годдзя Адама Міцкевіча". Так і быў спланаваны шэраг імпрэзаў па захаванні, пашырэнні духоўнай спадчыны філаматаў ды вялікага Адама Міцкевіча.

З экспазіцыі "Шляхецкія быліцы Адама Міцкевіча" пачаліся ў юбілейны год святочныя дзеі. У музеі прадстаўлена шляхецкая гасцёўня XIX стагоддзя — лёгка ўявіць, як там сябры сустракаліся, чыталі творы, музыцыравалі. Можна сказаць, што гэта творчая спроба ўзнавіць абставіны жыцця паэта-рамантыка.

Госці музейнай імпрэзы мелі ўнікальную магчымасць ўпершыню пабачыць каштоўныя дакументы: метрычны Запіс аб хрысьце Адама Міцкевіча (1798), метрычны Запіс аб шлюбе Мацея Маеўскага і Ганны Гарэшкі (дзядуля і бабуля Адама Міцкевіча, 1763), метрыку Аб хрысьце маці пісьменніка Барбары Маеўскай (1769), а таксама іншыя прыклады такіх запісаў — рукпісныя метрычныя кнігі Шкальдскага кас-

Малюнак Васіля Шаранговіча да паэмы "Пад Тадэвуш" Адама Міцкевіча

цэла (цяпер вёска Шкальдыжы — у Баранавіцкім раёне Брэстчыны) першай трэці XIX стагоддзя.

Пад час святочнай імпрэзы прайшлі майстар-класы ад харэографі і танцоўраў са Школы танцаў XIX стагоддзя "Капітэлы".

У ПОШУКАХ НАТХНЕННЯ

Малюе шмат, бо хочацца!

Мастак-беларус Вячаслаў Ігнаценка зрабіў у Кішынёве ў адзін месяц дзве персанальныя выставы

Іван Ждановіч

Недзе я чытаў: шчасце — гэта калі ты можаш рабіць тое, што табе хочацца. Мяркую, Вячаслаў можа часам дазволіць сабе такое вытанчанае шчасце. Пасля Новага года напісаў нам у радкачку: "Вечарам 5 студзеня, у пятніцу, еду на дзевяць дзён у Рашкаў. Раблю сабе пленэр. Не лепшы час для працы на паветры, але — хочацца!" Калі ж глядзеў я на карціны, раней земляком там створаныя, то мне таксама ў той Рашкаў захацелася.

На адной з карцін — бешарыя валуны нібы паўзучы па схіле гары ў вясенніх рашкаўскіх ваколіцах. І ўявілася мне: жыццё — зярнытка невялікае між камянямі, вялізнымі жорнамі Хачу і Трэба... Мы ўсе паміж імі — так і жывём. І расціраюцца ў коле дзён у пыл найлепшыя парыванні. Таму ў працы мастакоўскай, як і ў кожнай іншай, як ні круціць, важна злавіць хвалю наўлоўнае асольды ад таго, што робіш. І, каб жыццё не сышло пылам, вучыцца самому ствараць хвалю

радасці, на яе настройвацца. Нават — наступачы, як пісаў паэт, на горла уласнае песні. Паўдзень свой звычайны Кішынёў — і ехаць у Калядную пару ў непаўторны Рашкаў... Вячаславу, напэўна, перамолваць там ляноту ў творы мастацтва — і шчасце, і радасць.

Напрыканцы 2017-га ён зрабіў фінансавы мастакоўскі Дажынкы года. Пісаў: "Заўтра адкрываю 50-ую персанальную выставу ў Расійскім цэнтры навукі й культуры пад назваю "Рашкаў". Гэта цудоўнае сяло на Днястры (а я ж родам з Дняпра), дзе праходзіць мае пленэры. Працы развясці, мяркую: выстава добрая. Усяго 25 твораў, але ж і плошча малая. У Рашкаве ёсць цудоўны касцёл на ўзвышшы і польскія могілкі, сцены былой сінагогі ды дзве мясціны з яўрэйскімі могілкамі, ёсць праваслаўная Троіцкая царква і разваліны іншай, дзе вячаўся адзін з сыноў Багдана Хмяльніцкага. Гэта Прыднястоўе, а Рашкаў — вялікае, з багатай гісторыяй сяло (заснавана ў 1402 годзе). За савецкім часам, дарчыні, быў там калгас-мільянер. У Рашкаве

Вячаслаў Ігнаценка. "Рашкаў. Вячэрні зван"

жывуць добрыя людзі, ідуць — вітаюцца: і дарослыя, і дзеці. Гэта ж і ў беларускай глыбінцы часам бывае! Яшчэ мясцовыя жыхары цікава расказвалі мастаку пра падземныя хадзі, якія быццам бы праходзілі пад ракой, а іх парэшткі ёсць і ў дварах. Паказалі крыніцы з чысцючай вадою.

Першы раз Вячаслава запрасілі на пленэр у Рашкаў у 2004-м. І заваражылі яго тамтэйшай мясціны. З таго часу і ездзіць, робіць сабе пленэры ў розныя поры года: "А калі ж набірлася праца, то як не зрабіць выставу? Хацелася адкрыць яе на дзень нараджэння, ды не лёс. А як бы я змог перайсці ў на-

ступны год, маючы толькі 49 года?" Ну сапраўды: нейкая страшэнная дысгармонія... Мастак даслаў фотарэпрадукцыю з красамоўнымі назвамі: "Вячэрні зван", "Ля сцен сінагогі", "Троіцкая царква", "Маладзік. Троіцкая царква", "Рашкаўскія схілы" (тыя, з камянямі), "Рашкаў", "Кастрычнік", "Пакроўская царква" ды іншыя. Гэта каб я зразумеў, чаму так цягне мастака ў Рашкаў. Разумею, браце!

Праходзіла выстава "Рашкаў" пры падтрымцы Міхаіла Давыдава, кіраўніка Расійскага цэнтры навукі й культуры. Два гады таму, мы пісалі, у тым цэнтры была і выстава Вячаслава Ігнаценкі

"Радзіма". Традыцыя!

І крыху раней за "Рашкаў", таксама ў снежні, у Музеі гісторыі горада працавала выстава "Храмы Кішынёва" — адкрывалася да Калядаў і Раства Хрыстова. Спецыяльна для яе, удакладніў мастак, нічога не ствараў: "Торад пішу даўно, таму адабраў творы, дзе ёсць выявы культывых будынкаў — яны і склалі экспазіцыю. Не парадня ўваходы, не святочныя выявы, а такі будзённы погляд на гарадскія пейзажы. Ідзе па вуліцы, бачыш за дрэвамі, дамамі-дварамі сілуэт купала, ці абырсы царквы на ўзвышшы — і прысутнасць іх сарвае душу. Назвы твораў: "Цвіце абрыкос", "Бэз на вуліцы

Кагульскай", "Цёплы вецер", "Мазаракіўская царква", "У чаканні зімы. Царква святога Георгія", "Царква св. Харлампія", "Вясна на Саборнай". Атрымалася ўрэшце, што толькі шэсць, але найстарэйшых храмаў горада ёсць на карцінах, што ўвайшлі ў экспазіцыю".

І месца для выставы — што трэба: Музей гісторыі горада Кішынёва месціцца (з 1971 года) у прыгожай воданапорнай вежы, збудаванай 130 гадоў таму па праекце архітэктара Бернацы. Раней то была вуліца Садовая, цяпер вежа — на вул. Мацяевіч, 60а. І Амбулада Беларусі недалёка: на Мацяевіч, 83/1. "З выстававачай пляцоўкі відаць амаль увесь горад, — удакладняе Вячаслаў. — Праз дарогу — Амбулада Беларусі. Дарэчы, выставы мае адкрывалі прадстаўнікі Амбулады, былі сябры-беларусы, мастакі..."

...А яшчэ кажуць, што найлепшае шчасце — тое, якое ёсць з кім падзяліцца. То — падзяляем, і радуемся з разам з табою, паважаны зямляк. Дарэчы, мы разам з Вячаславам абмяркоўваем і выяўленчы праект, які дапамагае вобразна-візуальнаму выяўленню глыбінных сэнсаў некаторых знакавых слоў маўляўскай і беларускай моваў. А таксама надзею маем: пабачыць назіраныя ў Малдове скарбы на Бацькаўшчыне.

ТАЛЕНТЫ З ДЫЯСПАРЫ

Душам расці — у творчасці

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Некаторыя вершы і аповяданні Тамары Курачкінай перакладзены (тое зрабіў Яўген Казлоў, комі паэт) і выйшлі ў сатырычным часопісе "Чушканзі". Там друкуецца і Мітрафан Курачкін. Яны ж і Надзея Прохарова — сталыя удзельнікі літальманахаў "Сыктывкар" і "Літаратурны Кіслодок", інтэрнэт-часопіса "Орнамент" (ствараецца Домам Дружбы народаў). (У "Орнаменте" Надзея Прохарова значыцца і як адказны рэдактар, яна ж робіць макет і вёрстку. — Рэд.) Актыўніст беларускай суполкі Фёафан Панько выдаў мемуарна-дакументальную кніжку "Родная земля і мільон сэрцу Север" (2015), а Ягор Якімчанка ў супрацы з журналістам Аляксандрам Сугоравым — дакументальную кніжку "Нам не дано прадугадаць" (2016).

Летась выйшаў працяг кнігі "След на севернай земле" пад назвай "Беларусь — наша Родина, а Север стал любовью" (2017). На яе ёсць у друку станючыя водгукі. Напрыклад, у газеце "Комі му" ("Зямля комі") змешчана рэцэнзія члена Саюза журналістаў Расіі Тамары Курачкінай "Север стал любовью", і ў інтэрнэт-часопісе "Орнамент" апублікаваны цэлы водгук. Вось урывак са згаданай рэцэнзіі:

"Вершы з раздзела "Мой родны кул" скраюць да глыбіні душы сваёй шчырай любоўю да Беларусі. Аўтары пішуць пра вялікае прыцягненне родных каранёў".

Беларусы Комі выдаюць і літаратурна-мастацкія кнігі ў мясцовым выдавецтве "Вымский мост". У прыватнасці, выйшлі кнігі Надзеі Прохаравай "Игра тумана, фонарей, дождя и тени" (2013), Тамары Курачкінай "Ая с любовью и душой слова искала" (2016), Мітрафана Курачкіна "Магия обыкновенных букв" (2015) і "Смеяться, право, не грешно" (2016). На іх паступаюць цэлыя водгукі чытачоў, у СМІ выйшлі станючыя рэцэнзіі.

Раскажу яшчэ пра творчасць зямляка з Віцебшчыны Віктара Жулегі: кандытарска-кулінарную. Прышоў ён у суполку гадоў шэсць таму. Чаму так позна? — неяк пацкавіўся ў яго. "Працаваў шмат і па зменях, — патлумачыў Віктар Міхайлавіч. — А даведваюся са СМІ пра беларусаў, то адразу і прышоў у офіс НКА". Цяпер мы ведаем зямляка як чалавека сяброўскага, з адкрытаю душой. Расказвае, працаваў у Мінску, у сферы грамадскага харчавання. Прычым абслугоўваў паэты, прэзідэнта, сярод якіх быў і класік. Ён захоўвае кнігі творцаў з іх аўтографамі, у тым ліку — зборнік "Нарачанскія сосны" Максіма

Танка: паэт надпісаў на ім Віктару цёплыя словы 22 верасня 1982 года. (За зборнік у 1978-м паэт быў ушанаваны Ленінскай прэміяй. — Рэд.)

Слухаць аповеды Віктара Міхайлавіча пра вядомых творцаў — цікава, бо і сам ён чалавек творчы, назіральны. У Сыктывкар у беларускай суполцы ён, як кажуць, прыйшоўся да двара, стаў актывістам. Талант Віктара Жулегі запатрабаваны. А якія пірагі пчэ! Прыносіць такое смакоцце, як правіла, калі адзначаюцца юбілейныя даты, нацыянальныя святы. А на адным з мерапрыемстваў, што ладзіў Дом Дружбы народаў, Віктар за сваё ўдалае выступленне атрымаў прыз для суполкі: чайны сервіз. А ёсць асабісты ўзнагароды? Так! У дзень 65-годдзя (2016 год) Віктару Міхайлавічу ўручылі маляўнічы Віншавальны адрас ад Нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусь". У тым жа годзе на Першым рэспубліканскім кулінарным фестывалі, які праводзіў Дом Дружбы народаў, беларусу ўручылі дыплом за майстэрства. Вось такі ён, Віктар Жулега! Спадзяемся, мы яшчэ не раз пачнем пра яго перамогі.

Мітрафан Курачкін, ганаровы ветэран Сыктывкара, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Комі

Мітрафан Курачкін (справа) і Аркадзь Крупенька

Ад рэдакцыі.

Даўні аўтар газеты сёлета — юбіляр: 16 студзеня Мітрафану Іванавічу споўнілася 80. "Паэт, празаік, грамадскі дзяяч, актывіст Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі ў Рэспубліцы Комі, заслужаны работнік культуры Комі (1994), ганаровы ветэран Сыктывкара (2015), сябар Саюза сацсетках. Павіншавалі ўраджэнца вёскі Каменкі Крычаўскага раёна

Магілёўшчыны шматлікія сябры, у тым ліку і з беларускай суполкі ў Комі. Сярод іх і Аркадзь Сцяпанавіч Крупенька, ганаровы старшыня БНКА: зямлякі разам у 1997-м стваралі суполку "Беларусь".

Далучаемся да віншаванняў. Здароў і новых творчых поспехаў Вам, Мітрафан Іванавіч! З ліста ў рэдакцыю мы ведаем, што Вы цяпер абзаваліся кам'ютарам. То будзем рады і новым кантактам: у сучасным электронным фармаце.